

ВІДГУК

**офіційного опонента – доктора юридичних наук, професора
Лошицького Михайла Васильовича на дисертацію
Блохіної Олени Андріївни за темою: «Адміністративно-правове
регулювання та особливості примусового притягнення до адміністративної
відповідальності під час дії воєнного стану в Україні», поданої на здобуття
освітньо-наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081
«Право»**

Актуальність теми дисертаційного дослідження.

Проблематика адміністративної відповідальності традиційно належить до найбільш досліджуваних напрямів науки адміністративного права. Водночас сучасні умови функціонування української держави суттєво змінили як зміст адміністративно-деліктних правовідносин, так і практику застосування адміністративного законодавства. Запровадження правового режиму воєнного стану обумовило появу нових адміністративно-правових механізмів забезпечення публічної безпеки, істотно розширило сферу застосування адміністративного примусу, змінило компетенцію окремих суб'єктів владних повноважень та актуалізувало питання ефективності реалізації адміністративної відповідальності.

За цих умов особливої ваги набувають наукові дослідження, присвячені не окремим аспектам адміністративної відповідальності, а комплексному аналізу адміністративно-правового механізму її реалізації в умовах воєнного стану. Саме такий підхід обрала дисертантка, що дозволило сформулювати цілісне бачення особливостей функціонування відповідного інституту в сучасних умовах.

Актуальність дослідження визначається також тим, що нормативна база, яка регламентує адміністративну відповідальність, за останні роки зазнала значної кількості змін, спричинених необхідністю оперативного реагування держави на виклики воєнного часу. Разом із тим відповідні законодавчі новели не завжди характеризуються достатньою системністю, що негативно впливає на єдність правозастосовної практики. У цьому контексті дисертація спрямована на вирішення не лише окремих прикладних проблем, а й більш широкого завдання — удосконалення концептуальних засад адміністративно-правового

регулювання примусового притягнення до адміністративної відповідальності.

Не менш важливим є те, що результати дослідження мають значення не лише для науки адміністративного права, а й для подальшого розвитку законодавства, діяльності органів публічної адміністрації та формування сучасної практики застосування адміністративно-деліктних норм.

У зв'язку з викладеним вважаю, що обрана авторкою тема є актуальною, своєчасною та такою, що відповідає сучасним потребам розвитку юридичної науки й удосконалення адміністративного законодавства України.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій.

Позитивне враження справляє насамперед рівень методологічної підготовки дисертантки. Робота ґрунтується на комплексному використанні загальнонаукових і спеціально-юридичних методів дослідження, що забезпечило належний рівень достовірності отриманих результатів.

Авторкою послідовно дотримано логіки наукового дослідження: від визначення теоретичних засад адміністративної відповідальності до формування практичних рекомендацій щодо вдосконалення законодавства та діяльності суб'єктів адміністративної юрисдикції. Структура дисертації характеризується внутрішньою цілісністю, а виклад матеріалу є послідовним і логічно завершеним.

Особливу увагу привертає використання значного масиву нормативно-правових актів, матеріалів судової практики, офіційних статистичних даних, практики діяльності органів Національної поліції України, органів державної виконавчої служби та інших суб'єктів, які беруть участь у реалізації адміністративної відповідальності. Такий підхід дозволив уникнути суто теоретичного характеру дослідження та забезпечити належний рівень практичної обґрунтованості сформульованих висновків.

Важливою перевагою роботи є критичний аналіз чинного законодавства. Авторка не обмежується констатацією існуючих законодавчих прогалин, а здійснює їх комплексну оцінку, визначає причини виникнення відповідних

проблем та пропонує шляхи їх вирішення. При цьому сформульовані рекомендації мають системний характер і ґрунтуються на сучасних тенденціях розвитку адміністративного права, адміністративного процесу та публічного адміністрування.

Про належний рівень обґрунтованості основних положень дисертації свідчить і те, що більшість авторських висновків підтверджується аналізом правозастосовної практики. Це дозволяє розглядати дисертаційне дослідження не лише як теоретичну працю, а і як наукову основу для подальшого вдосконалення механізму адміністративної відповідальності в Україні.

Водночас дисертантка демонструє самостійність наукового мислення, уникаючи механічного відтворення усталених доктринальних підходів. У роботі простежується прагнення до переосмислення окремих теоретичних положень адміністративного права з урахуванням сучасних викликів, пов'язаних із функціонуванням держави в умовах воєнного стану.

Наукова новизна одержаних результатів та їх значення для розвитку науки адміністративного права.

Оцінюючи дисертацію в цілому, необхідно відзначити, що її наукова новизна має комплексний характер і не зводиться лише до формулювання окремих пропозицій щодо внесення змін до чинного законодавства. Авторкою здійснено системне переосмислення адміністративно-правового механізму примусового притягнення до адміністративної відповідальності в умовах дії воєнного стану, що дозволило сформулювати власне бачення його структури, функціонального призначення та перспектив подальшого розвитку.

На відміну від значної кількості досліджень, присвячених адміністративній відповідальності, у яких основна увага приділяється аналізу складів адміністративних правопорушень або окремих процесуальних аспектів провадження, дисертантка розглядає відповідний правовий інститут як складний багаторівневий механізм, ефективність якого визначається взаємодією нормативних, організаційних, процедурних та виконавчих елементів. Саме такий підхід, на мою думку, становить одну з найбільш вагомих наукових переваг

виконаного дослідження.

Позитивної оцінки заслуговує також прагнення авторки інтегрувати результати аналізу сучасної практики застосування адміністративного законодавства із положеннями адміністративно-правової доктрини. Це дозволило уникнути надмірної абстрактності окремих висновків та забезпечити їх практичну придатність.

Безумовною перевагою роботи є використання комплексної емпіричної бази. Авторкою проаналізовано положення національного законодавства, міжнародних актів, судову практику, статистичні матеріали, результати діяльності органів Національної поліції України, державної виконавчої служби, а також сучасні наукові дослідження українських і зарубіжних учених. Такий обсяг використаних джерел значною мірою підвищує рівень аргументованості сформульованих положень.

Слід підтримати і запропонований дисертанткою підхід до вдосконалення адміністративно-деліктного законодавства. Авторка не обмежується окремими редакційними змінами норм Кодексу України про адміністративні правопорушення, а пропонує комплексне бачення модернізації відповідного правового інституту з урахуванням цифровізації діяльності органів публічної адміністрації, необхідності оптимізації міжвідомчої взаємодії та забезпечення ефективності механізму примусового виконання адміністративних стягнень.

Науковий інтерес викликає також авторська позиція щодо співвідношення адміністративного примусу та принципу невідворотності адміністративної відповідальності. Дисертантка переконливо доводить, що реальна ефективність адміністративно-деліктного законодавства залежить не лише від якості нормативного регулювання або діяльності органів адміністративної юрисдикції, а й від функціонування механізму виконання постанов про накладення адміністративних стягнень. Такий висновок має не лише теоретичне, а й важливе прикладне значення.

Практичне значення результатів дослідження

Практична цінність дисертації полягає у тому, що сформульовані авторкою

висновки можуть бути використані в кількох взаємопов'язаних напрямках.

Передусім окремі положення роботи можуть стати науковим підґрунтям для подальшого вдосконалення Кодексу України про адміністративні правопорушення, законодавства про виконавче провадження, а також інших нормативно-правових актів, які регламентують діяльність органів публічної адміністрації під час реалізації адміністративної відповідальності.

Не менш важливим є можливість використання результатів дослідження у практичній діяльності органів Національної поліції України, органів державної виконавчої служби, інших суб'єктів адміністративної юрисдикції під час застосування законодавства про адміністративні правопорушення.

Крім того, результати дисертації можуть бути використані у навчальному процесі під час викладання дисциплін «Адміністративне право», «Адміністративний процес», «Адміністративна відповідальність», «Виконавче провадження», а також під час підготовки навчально-методичних матеріалів для закладів вищої освіти юридичного профілю.

Особливу увагу привертає те, що сформульовані авторкою рекомендації не мають декларативного характеру. Більшість із них орієнтована на вирішення конкретних проблем правозастосовної діяльності, що свідчить про належне розуміння дисертанткою сучасних потреб розвитку адміністративного законодавства України.

Повнота викладення результатів дослідження в наукових публікаціях

Основні результати дисертаційного дослідження знайшли належне відображення в опублікованих авторкою наукових працях та були апробовані під час участі у науково-практичних конференціях і фахових наукових заходах. Аналіз змісту публікацій дає підстави стверджувати, що вони достатньою мірою відображають основні положення дисертації, а результати дослідження пройшли належну наукову апробацію.

Слід також відзначити логічну узгодженість між змістом опублікованих праць та основними положеннями дисертації, що свідчить про послідовність наукової позиції авторки та достатній рівень апробації отриманих результатів.

Дискусійні положення та зауваження до дисертації

Попри загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи, окремі її положення можуть бути предметом подальшої наукової дискусії.

По-перше, заслуговує підтримки прагнення авторки комплексно дослідити механізм примусового притягнення до адміністративної відповідальності, однак окремі положення дисертації могли б бути посилені шляхом більш ґрунтовного розмежування особливостей правового регулювання в умовах воєнного стану та тих проблем, які існували в адміністративно-деліктному законодавстві ще до його запровадження. У роботі переконливо доведено, що воєнний стан суттєво вплинув на практику реалізації адміністративної відповідальності, проте в окремих випадках дискусійним залишається питання, чи є виявлені авторкою недоліки наслідком саме дії особливого правового режиму, чи вони мають системний характер і були притаманні адміністративному законодавству України незалежно від воєнних умов. Більш чітке розмежування цих груп проблем дозволило б повніше визначити напрями подальшого реформування законодавства.

По-друге, значною перевагою дисертації є детальний аналіз механізмів виконання адміністративних стягнень у виді штрафу, які обґрунтовано розглядаються як найбільш поширена форма реалізації адміністративної відповідальності. Разом із тим предмет дослідження міг би бути розширений шляхом більш детального аналізу особливостей виконання інших адміністративних стягнень, передбачених Кодексом України про адміністративні правопорушення, зокрема громадських робіт, виправних робіт, адміністративного арешту, позбавлення спеціального права чи оплатного вилучення предмета. Хоча такі види адміністративних стягнень застосовуються значно рідше, їх реалізація в умовах воєнного стану також має низку специфічних організаційних і правових особливостей, дослідження яких сприяло б ще більш комплексному висвітленню проблематики дисертації.

По-третє, аналізуючи перспективи модернізації адміністративно-деліктного законодавства, авторка пропонує низку обґрунтованих змін до

чинних нормативно-правових актів. Водночас, на наш погляд, доцільно було б ширше висвітлити механізми практичної імплементації запропонованих законодавчих новел у діяльність органів публічної адміністрації. Зокрема, дисертація могла б містити більш розгорнуту оцінку організаційних, кадрових та ресурсних чинників, які можуть впливати на ефективність реалізації запропонованих змін, а також можливих ризиків їх практичного впровадження в умовах воєнного стану.

Зазначені зауваження не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи. Вони мають рекомендаційний і науково-дискусійний характер, не знижують наукової цінності проведеного дослідження та можуть бути враховані авторкою у подальшій науковій діяльності.

Загальний висновок

Дисертація **Блохіної Олени Андріївни** на тему «**Адміністративно-правове регулювання та особливості примусового притягнення до адміністративної відповідальності під час дії воєнного стану в Україні**» є самостійною, завершеною науковою працею, виконаною на високому теоретичному та методологічному рівні. У роботі розв'язано актуальне наукове завдання, що має істотне значення для розвитку науки адміністративного права та вдосконалення адміністративно-деліктного законодавства України.

Результати дослідження характеризуються науковою новизною, належним рівнем обґрунтованості, внутрішньою логічною узгодженістю та практичною спрямованістю. Запропоновані авторкою висновки й рекомендації мають теоретичне та прикладне значення і можуть бути використані у нормотворчій діяльності, правозастосовній практиці, освітньому процесі та подальших наукових дослідженнях.

Оформлення дисертації, структура роботи, стиль викладу матеріалу, рівень опрацювання джерельної бази, повнота апробації результатів дослідження та кількість наукових публікацій відповідають вимогам, що ставляться до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії.

Зміст дисертації, основні наукові положення, висновки та рекомендації

свідчать про належний рівень підготовки здобувачки, її здатність самостійно проводити наукові дослідження та вирішувати складні наукові завдання у сфері адміністративного права.

За актуальністю теми, науковою новизною, теоретичним і практичним значенням отриманих результатів, обґрунтованістю сформульованих висновків та відповідністю вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (зі змінами), дисертація Блохіної Олени Андріївни «Адміністративно-правове регулювання та особливості примусового притягнення до адміністративної відповідальності під час дії воєнного стану в Україні» відповідає встановленим вимогам, а її авторка заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

Офіційний опонент:

заступник начальника навчально-наукового інституту
воєнної історії, права, соціальних наук,

доктор юридичних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки
полковник

Михайло ЛОШИЦЬКИЙ